СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 133. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 9. червня, 1924. VOL. XXXII. No. 133. Jersey City, N. J., Monday, June 9, 1924. THREE CENTS

Президент не хоче мішатися до іменовання заступника для себе.

ВАШІНҐТОН, 6. червня. — Президент Кулидж дістав від ґрупи републиканців прозьбу, щоби він припоручив републиканській конвенції, починаючійся на другий тиждень, іменувати кандидатом на заступника президента з рамени сеї партії Френка Ловдена, котрий уже раз кандидував на уряд президента. Кулидж, однак, відмовився впливати в який небудь спосіб на іменоване кандидата на уряд віцепрезидента.

СЕНАТОР ОБЖАЛОВУЄ СЕНАТОРА ЗА БЕЗЗАКОННЯ.

ВАШІНҐТОН, 6. червня. — Сенатор Ґлес з Верджінії виголосив нині в сенаті обжалованє сенатора Ґудинґа з Айдаго, закидаючи йому, що він, ставши вже сенатором, позичав гроші з Федеральної Военної Фінансової Корпорації. Ґлес говорив, що своїм вчинком Ґудинґ наражується на кару вязниці та гривну в сумі 3,000 долярів.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ГОДИТЬСЯ НА ПІДВИШКУ РОБІТНИЧОЇ ЗАПЛАТИ ПОЧТОВИХ УРЯДНИКІВ.

ВАШІНҐТОН, 6. червня. — Палата послів ухвалила нині проєкт закона про підвишку робітничої заплати почтовим робітникам, котрий кілька днів тому ухвалив сенат. Річний кошт удержання почтового уряду збільшиться через сей закон на 600 до 100 міліонів долярів.

ПРОГИБІЦІОНІСТИ ВЖЕ ИМЕНУВАЛИ КАНДИДАТІВ.

КОЛАМБАС, Огайо, 6. червня. — Національна конвенція прогибіційної партії ухвалила нині брати участь у виборах президента Злучених Держав яко самостійне політичне тіло та іменувала своїм кандидатом на сей уряд Г. П. Фариса, голову сеї організації. Частина організації, невдоволена зі сього вибору, покинула конвенцію. Конвенція виявляла ворожнечу до Антисалюнової Лїґи, другої прогибіційної організації, за те, що ся проголосила свою безпартійність при наближаючихся виборах.

ГУБЕРНАТОР СТЕЙТУ ЗБИРАЄТЬСЯ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ КЛЕНА.

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд, 6. червня. — Губернатор Вілєм Флін заборонив Ку-Клакс-Кленови відбути збори в касарні стейтової міліції та пятнує в публичній заяві протизаконну діяльність сеї організації. Коло касарні прийшло до бійок межи ветеранами великої віни а членами Клена, що хотіли вдертися до касарні.

ЗДАЄТЬСЯ НЕ ВИКИНУТЬ СЕНАТОРА МЕЙФІЛДА.

ВАШІНҐТОН, 6. червня. — Сенатовий комітет, що верифікував вибір сенатора Мейфілда, схиляється в своїй більшости до признания його вибору правним помимо того, що на слідстві виказано, що за сим сенатором станув Ку-Клакс-Клен та вживав великих грошій для його вибору.

КОПАЛНЯНА КАТАСТРОФА.

ВИЛКС-БАРЕ, Па., 6. червня. — В копальні вугля Лумис, що належить до Ґлен Дейл Ковл Ко. у Гановер Тавншип, недалеко від сього міста, случилася підземна експльозія (вибух) газів, наслідком чого погибло 19 робітників а двох віднесло тяжкі поранення. В копальні було в час вибуху 42 майнерів, і з них декотрих ще й досі не добуто.

ЗРІСТ РОБІТНИЧИХ БАНКІВ.

НЮ ЙОРК, 6. червня. — Ворен Стови, голова юнії льокомотивних машиністів, станув нині на конвенції Товариства Банкирів та заявив, що американські робітничі банки мають уже коло 100 міліонів долярів ощадностий.

МУРИНИ БЕРУТЬСЯ ДО САМОСТІЙНОГО БАНКИРСТВА.

НЮ ЙОРК, 6. червня. — Др. Р. Мотон, один з провідників Муринів у Злучених Державах, закладає Національну Муринську Фінансову Корпорацію, котра має мати міліон долярів капіталу та має вживати його до піддержування муринських підприємств.

ВЕЛИКІ МАНЕВРИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ВОЗДУШНОЇ ФЛЬОТИ.

САН ДІЄҐО, Каліфорнія, 6. червня. — У воздушній битві, зарядженій армією підчас маневрів у полудневій части Каліфорнії, брало участь 37 аеропланів.

ХЛОПЦІ МАЛИ ВИКЛИКАТИ ЗЕЛІЗНИЧУ КАТАСТРОФУ.

ВУСТЕР, Месечусетс, 6. червня. — Поліція каже, що два малі хлопці з жарту довели до поважної зелізничої катастрофи. Поліційні агенти добули з дітий признання, що 8-літний Михайло Борія та 6-літний Роберт Феріоле положили на зелізничий тор велику камінюку, через котру машина поспішного поїзду зелізниці Бостон енд Олбені відорвалася від поїзду та зіскочила зі шин.

УЖЕ ВИКРУЧУЮТЬСЯ ВІД МІЛІОНОВОГО ФОНДУ НА ОБОРОНУ.

ШИКАҐО, Илинойс, 6. червня. — Родини Ліополда та Ловба, молодих вбийників 13-літного Франкса, видали заяву, що вони не думають витрачувати міліонів на оборону вбийників. Родини заявляють, що вони заплатять адвокатам тільки, кільки скаже заплатити адвокатська палата.

Заяву сю видано видимо тому, що чутка, буцімто родини визначили по міліонови на оборону, зробила зле вражіннє серед суспільности та виключала можливість належної оборони.

Хлопці дали до зрозуміння, що вони будуть боронитися на розправі тим, що вони були божевільні.

УКРАЇНСКИЙ СТУДЕНТ ВІДЗНАЧИВСЯ.

Дня 5. червня сього року покінчив Медичну Школу Ганемана у Філядельфії, Па., Українець Др. Михайло Янкович.

Родився він в 1896 року в місті Мекаду, Па., яко син свідомого українського громадянина Андрія Янковича. Учився спершу в Гайзелтон Гай Скул, звідси перейшов до медичної школи. Взятий до війска, він служив від вересня 1918 року до жовтня 1919 року яко капраль при медичній службі. По виході з війска дальше продовжував науку, заробляючи на життя працею пічдає вакацій. Яко студент ще він дістався на практику до Кровжер Госпитал у місті Честері, Па., ту дався пізнати місцевим Українцям, які мають дуже добре понятте про його лікарські здібности. Межи своїми товаришами, що дістали з ним степені доктора, він був першим, бо він мав з них найліпші ноти через цілий чотиро-літний курс студій. Тепер маючи степені „бечелера оф сайенс", доктора медицини та доктора гомеопатичної медицини, він остається як резидуючий лікар у Шпитали Ганемана у Філядельфії.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 29. мая погиб в Шикаго, Илинойс, Франко Чупилівский член Братства Св. О. Николая, Відділу Українського Народного Союза ч. 183.

Покійний погиб під колесами поїзду.

Походив покійний зі села Тиряви Волоської, сяніцького повіту, в Галичині, де він родився 5. листопада 1878 року. Він приїхав сюди вдівцем. В старому краю оставив 14-літного сина. Йому він і післав недавно корабельну карту на приїзд до Америки, і сподівався його приїзду вже в короткім часі.

Похорон його відбувся з дому жалоби його сестрінки Емілії дня 2. червня. Похоронами занялося Братство.

З. Й. П.

ВОЗДУШНА КОМУНІКАЦІЯ МІЖ ЕСПАНІЄЮ И АРҐЕНТИНОЮ.

Між еспанським містом Севілею і головним містом Арґентини Буенос Аірес заведуть воздушну комунікацію. Будують великанські воздухоплави містоти 150.000 кубічних метрів, 250 метрів довгі, а 30 метрів у промірі. Цепелін-великан який побудовано на рахунок Зединених Держав у Німеччині має лише 70 тисяч кубічних метрів, а є „лише" 20 метрів довгий. Воздухоплави матимуть девять моторів, а скорість на годину виносила би 120 км. Один воздушний корабель помістив би 35 людий залоги, а 40 подорожніх крім цього могло би вигідно подорожувати таким апаратом. Крім цього можна брати богато вантажу. Один подорожний платив би за подорож 6000 пезетів. Подорож тривала би півчверта дня.

НАРОДНІ ГИМНИ В ЦЕРКВІ.

Співати народні гимни в церкві заборонено в Югославії. Такий розпорядок видало міністерство віроісповідань. Можна буде співати щойно тоді, коли прийметься новий гимн спільний для Сербів, Хорватів і Словінців.

НЕСПОДІВАНИЙ СПАДОК З 1886 РОКУ.

Одна бідна жінка в Чехах дістала несподіваний великий спадок, якого історія досить цікава. Ще в 1886 році вкрадено у Швайцарії одному чоловікови, що походив з Чех, Йосифови Рунґе, щадничу книжочку на 500 швайцарських франків. В грудні минулого року, при розслідї якоїсь там карної справи, зовсім припадково знайдено ту щадничу книжочку, що була закопана. Властник її вже вмер тимчасом у Празі. Як одиноку спадкоємицю знайшла швайцарська влада бідну зарібницю з одного села в Чехах. Сума 500 франків за той час побільшилася відсотками, що по сьогоднишнім курсі спадкоємиця дістане круглo 100.000 корон чеських.

ОКРУЖНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ЗІЗД В ЧОРТКОВІ.

Дня 11. мая відбувся в Чорткові окружний політичний зїзд в котрім взяли участь делегати повітів: Заліщики, Копичинці, Борщів і Чортків. В ухвалених резолюціях покликано до життя „Окружну Політичну Раду" і „Окружну Канцелярію Народньої Оборони" із завданнєм вести загально-національну ділову працю в окрузі Чортків і давати їй ініціятиву та напрям. Поодиноким повітам поручено утворити подібні установи по повітах.

ШКІЛЬНЕ ВІЧЕ В КАМІНЦІ СТРУМІЛОВИ.

Дня 18. м. м. відбулося в Камінці Струміловій велике повітове всенародне віче, присвячене шкільним справам. Велика саля Народного Дому не могла помістити всіх учасників, котрі мусіли стояти по бічних коритарях і через відкриті вікна слухали вельми цікавого реферату інсп. Ліщинського. Ухвалено протестуючі резолюції і негайне основаннє української школи в Камінці Струміловій.

САРАНЧА ЗАДЕРЖАЛА ПОЇЗД.

В теплих краях Африки саранча (що там появляється величезними роями), є справжнім нещастем для тамошних мешканців. „Рейлвей Ґезет" пише, що ці рої саранчі в південній Африці вміють задержати навіть комунікацію, тому вважають їх дуже небезпечними. Богато разів цілі рої обсіли колеса льокомотиви й вагонів, і хоч їх тисячі згинуло, вкінці таки здержали поїзд. Саранча в цих околицях спричинила вже кілька залізничих катастроф. Управа південно-африканських залізниць зорганізувала боротьбу проти цієї язви. Льокомотиви заосмотрені спеціяльним апаратом: згущений воздух виходить струєю вперед і по боках і розсіває розпущену арсенову сіль. Воздух цей розносить, відкидає на боки рої саранчі, вбиває їх а з ними і яйця. Так осягнули вже добрі успіхи.

ЕСПАНСЬКА ДИРЕКТОРІЯ ВЕДЕ КАМПАНІЮ ПОБОРЮВАННЯ ГРІХІВ.

Еспанська „Мадрід Газетте" звідомляє, що міністер внутрішних справ видав розпорядок до всіх поліційних комісаріятів, у котрім висказує потребу управильнювати життя у місті при помочи поліції. Поліція має пильнувати отворення і зачинювання барів, каварень, гостинниць, заборони подавання деяких напитків. Вкінці жадається від поліції, щоби була помічна в поборюванню гріхів. Притокою до цього розпорядку було страшне вбивство у поспішному поїзді, де два злочинці вбили двох почтових урядовців. Улиці й усі публичні місця будуть під пильним доглядом поліції. Щоби перешкодити неморальности завдеться спеціяльну цензуру для всіх мистецьких продукцій, театрів кіноматоґрафів і книжок. Виновників каратиметься арештом.

Німецький парлямент згодився приняти плян комісії Доса.

БЕРЛІН, 6. червня. — Німецький федеральний парлямент (райхстаг) одобрив сьогодня пополудни прихильне становище правительства Маркса до пляну комісії генерала Доса, який має розвязати справу „воєнних відшкодовань" Німеччини для аліянтів і помогти Німеччині у фінансовій відбудові.

За одобреннем голосувало 247 послів, а проти 183.

Се була перша велика побіда канцлера д-ра Вільгельма Маркса і міністра закордонних справ дра Густава Штреземана.

Відтак Маркс осягнув другу побіду, коли націоналісти поставили внесення на заяву недовіря правительству Маркса. Се внесення впало 239 голосами проти 194.

Правительство підпирають соціялісти, баварська народня партія й економічна ліґа.

Рішучими противниками правительства Маркса є націоналісти і комуністи.

МІЛЬРАН ЩЕ ФАЙТУЄТЬСЯ.

ПАРИЖ, 6. червня. — По невдачі з творенням нового кабінету президент Мільран ще не подався, а веде далі боротьбу.

Він веде дальші переговори з послами з лівиці і з правиці. Кажуть, що він хоче найти такого кандидата на премієра з лівиці, котрий мав би трохи голосів з лівиці, а також і правицю. Якщо се йому не вдасться, так він хоче, кажуть, покликати на премієра губернатора Альжиру (в Африці) Стеґа. Сей вже навіть на доручення президента вибрався до Парижа.

ПАРЛЯМЕНТ ПРОТИ МІЛЬРАНА.

ПАРИЖ, 6. червня. — Нині французька палата послів приняла резолюцію про створення кредитового комітету із 48 послів, яка має контролювати буджетові видатки. Парляментови ходить о те, щоб положити руку на видатки правительства й унеможливити його машинерію без волі парляменту.

КОМУНІСТИ ПРОТИ МІЛЬРАНА.

ПАРИЖ, 6. червня. — Комуністи поставили в палаті послів внесення на отворення дискусії над справою президента Мільрана. Одначе голова палати послів Поль Пенлеве не приняв сього внесення, заявляючи, що воно не конституційне, бо парлямент може висловити своє становище до президента лише тоді, як приймає його правительство, або як обговорює його письмо до парляменту.

„РЕВОЛЮЦІЯ" В РУМУНІЇ.

ВІДЕНЬ, 6. червня. — З Черновець повідомляють, що генерал Авереску віхав до Букарешту, столиці Румунії, з 50,000 селянами; повалив правительство Братіяну і проголосив свою владу.

Генерал Авереску є провідником „царністів" (хліборобів). Політика „царністів" більше ліберальна і поступова.

УСПІХ АЛЬБАНСЬКИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ.

ВІДЕНЬ, 6. червня. — Альбанські націоналісти здобули вже столицю Тірану і проголосили свою владу.

Провідники поваленого правительства, як кажуть, втікли до Риму.

СЕРБИ ГРОЗЯТЬ ВІЙНОЮ.

ВІДЕНЬ, 6. червня. — Югославія загрозила, що займе альбанське місто Скутарі, якщо Італія вишле свої війска до південної Альбанії і загалом буде мішатись до альбанської революції.

НЕМА РОСІЇ.

ПАРИЖ, 6. червня. — Французька почтова управа видала наказ до всіх почтових урядовців, щоб не вживали вже назви „Росія", бо вона скасована, а натомісць вживали нової назви „Союз Соціялістичних Советських Републик", або в скороченню „С. С. С. Р.", по французьки U. S. S. R.

ЗАСУД ШПИГУНІВ НА СМЕРТЬ.

ОДЕСА, Україна, 6. червня. — Тут засуджено за шпигунство в користь Польщі докторку Марію Найдьонову і 4 інші особи. Вони видавали Польщі інформації про розміщенне „червоної армії".

Найвисший суд України в Харкові відмовив їм помилування.

НЕДІЛЯ — „ЛЕНІНДЕНЬ".

МОСКВА, 6. червня. — Союз російських робітничих юнїй виготовив проект на зміну поділу часу.

По їхньому рік мав би 360 днів, місяць 30 днів, тиждень 5 днів, день 25 годин, годинн 57 мінут. Кождий пятий день — се день відпочивку і має називатись „лeніндень". Робучий день має тривати 9 годин.

СВІТОВА РАДІОТЕЛЕҐРАФІЯ.

З кінцем 1922. року у міжнародньому уряді світового телеґрафічного стоваришення було записаних 15,730 радіостацій. З цього на берегах було 1,125 стацій, на кораблях 14,255. Крім цього на суші було 239 стацій, а на воздушних кораблях 57 стацій. В 1923. році число стацій зросло загально о 999.

ҐУМОРИСТИЧНИЙ ВИБОРЕЦЬ.

В „Слоленці" читаємо: При виборах до італійського парляменту якийсь виборець із Бероліна на виборчій карточці написав: „Ісая, гл. 41, уст. 24." Колиж хто цікавий заглянути у подане місце в Святому Письмі, прочитає слідуюче: „Отже ви зовсім нінащо, а ваша справа також нінащо. Тому то огидливий є той, хто вас вибирає".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: (Three cents a copy)		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади валежить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тил. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НАСЛІДКИ ІМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНА

Ще не засохло чорнило на підписі президента під іміґраційним законом, а вже показується наглядно, стільки людського терпіння він потягне за собою.

Не кажучи нічого про те, що в Япані аж кипить від обурення на американських законодавців за те, що вони воліли вдарити японський народ в лице, як упустити до Злучених Держав всего 146 японських іміґрантів; не дивлячися на те, що один Японець на знак протесту поповнив самовбийство, а решта проголошує його героєм та святим; не дивлячися на те, що обурення Японців на Американців підорве християнську місійну роботу на всему Далекому Сході; — поминувши се все, а взявши лишень те, що сей закон мусить виробляти з іміґрантами білої раси з Европи, не можна позавидувати авторам ні великого розуму ні великого серця.

В одному нюйорському порті ухваленне нового закона скінчиться тим, що коло 800 душ іміґрантів, з котрих майже кождий має родину в Америці, буде мусіти вернути до старого краю. Сим соткам іміґрантів, відправлених іміґраційним урядом вже зі самого порога Злучених Держав, котрі для них є краєм обітованим, для котрого вони нераз себе зруйнували, діється така тяжка кривда, що навіть міністер праці став застановлятися над її злагодженнем. І ось уже появляється від самого департаменту праці проєкт додатку до іміґраційного закона; на основі сього додатку всі іміґранти, що тепер уже находяться при американських берегах, малиб право ввійти до Злучених Держав. Новий іміґраційний закон мавби починати обовязувати аж після сього допущення.

В той спосіб маємо ми тепер закон, котрий критикував самий президент за його нелюдяність та образливість для Японців, а котрий тепер критикує міністер праці за його нелюдяність для соток іміґрантів, які плили до Америки, покладаючися на добре слово американських урядників. Здається, кращих доказів нездарности закона та законодавців представити навіть собі не можна.

СПРАВА УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

Український Клюб у Варшаві відмовився покласти свої підписи під нагле внесенне польських соціялістів у справі оснований українського університету у Львові.

Українські посли заявили, що вони домагаються не утворення нового університету але признання істновання того університету, який вже істнує у Львові від 1920. р., а який тепер має тайний характер, бо поліція в нечуваний спосіб його переслідує.

АДРЕСА ОБЄДНАННЯ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

Туди посилайте свій народній податок!

Посилайте негайно і питайте всіх знакомих Українців, чи сповнили вже сей свій обовязок, чи заплатили національний довг!

ГАЛИЧИНА І ВОЛИНЬ -- ХОЛМЩИНІ.

Львівський Новий Час пише:

Кождий Галицький і Волинський Українець і Українка зложать свою лепту на будову Народнього Дому в Холмі.

Збудуємо західно-українську твердиню, аб яку розібються всі наступи ворогів.

Поміч Галичан і Волиняків Хилмщакам затре сокальські кордони; зединить їх в одно ціле, сильне і непоборимє.

На Холмщину іде найсильнійший наступ. Сама Холмщина перед ним не встоїться. При нашій помочі вона його відипре!

На вічну хвалу стояти буде Народній Дім в Холмі яко вислів сп[illegible]країнців по сей бік риської лінії.

Не лише для Холму і Холмщини будуємо сей Народній Дім. Для Галичини, для Волині, для цілої України.

Тяжкі часи настали тепер для всіх. Але ся справа така важна, що від помочі не сміє відтягнутись ніодин свідомий Українець.

• А чи не повині теж американські і канадійські Українці підпомогти братів Холмщаків у їх заході збудувати в Холмі перший український Народній Дім?

ХАЙ ЩЕЗНЕ БОЛЬШЕВИЦЬКА ТЬМА.

Большевицькі окупанти завоювали Україну, обернули нашу богату країну в крайну руїну. В імя „диктатури пролетаріяту" вигубили що найкрасщий цвіт українського народу, знищили шкільництво, знищили господарство, щоб зруйнований, ограблений і збідований український народ скорше приборкати і запанувати на завсіди над ним та привернути його знову в давне царське, а тепер большевицьке ярмо.

А що їм по части не удавалась ся погана штука, то у товаришів комісарів знайшовся спосіб на се, щоб поневолений нарід привабити до кошари під формою злуки України з російско-жидівсько - большевицькою републикою, „где нет хахлов, нет України, только рабочий народ з товаріщами комісарями." Утворили на Україні для замилення очий Українців Сов. Соц. Радянську Україну, з московськими комісарами на чолі, а на папери голосили, що се Укр. Рад. Правительство повстало з волі народа. В дійсности була се лиш комедія московських окупантів на Україні. Була се лиш філія московського совету на Україну. На чолі сего укр. правительства стали московські комісарі й Жиди, котрі правлять Україною по наказу з Москви. Радуйся і веселися пролетаріяте України. Маєте з ласки большевії свою републику. Не журіться, що в сій републиці ви не маєте права рішати про долю України; про се подбають вже комісарі з Москви. А щоб більше ви пізнали їхню „благородность", то вони і „чеку" дали на Україні, щоб винищити укр. контр-революцію. Не забули. Дали і „чеку" московських опричників, котра розлила море української крови. Сі московські дикуни-різуни вигубили міліони українського народу, — виморили голодом. Нині на Україні московські дикуни доконали того, чого не могли навіть і царі доконати. Вони учинили Українців такими ворогами Москви, що вже жадна сила в світі не переконає і не наклонить Українців до союза з Москвою. Тепер не заспокоять Українців ніякі московські залицяння. Пролита кров героїв і мучеників червоного терору, варварський гніт, юдина пропаґанда — налляли у наші серця жар пімсти та думку про єдність і орґанізацію до боротьби проти московських тиранів.

Російські комісарі, купа розбишак-різунів, й дикунів хотять до останку винищити нашу богату Україну та заселити її Жидами та Москалями.

Се в імя „диктатури пролетаріяту".

Революція! Революція! горлають московські душогуби. Революція, щоб винищити все, що українське, а щоб скорше повелось, то вони вміють обіцяти на папери чого душа забажає, фільварки, фабрики і т. д. А в дійсности дають українською кровю зрошену землю катам України Москалям, Жидам і другим зайдам.

Їм байдуже, коли український народ прожене їх. Вони мають заграницею зашпароване добро і гроші, награблені від українського народа. І от находяться ще такі Українці, затуманені большевицькими аґентами, підлими хрунями без чести, що хвалять московських тиранів, хвалять большевиків, що пхають ніж в серце України. І тут в Америці, замісць злучитись всім до боротьби проти московського і ляцького панування, то сі московські наймити зневажають все, що українське, топчуть український прапор, за котрий міліони наших героїв кров пролляли. Плюють на сі могили, що застелені від Карпат по Дон гробами наших героїв, що віддали життє за волю України.

Діставамо і тут в Америці [illegible] з ласки московських комісарів цілий шкадрон аґентів-комісарів, котрі по наказу з Москви і по наказу так званої „Рад. України" за московські гроші сповняють московську службу. Вони розвели пропаґанду на високу скалю, щоб цілу нашу українську еміґрацію затягнути в московську большевицьку кошару. Щоб їм се удалось, то слідами своїх „босів" Леніна, Троцького, обіцяють золоті гори. Як російські большевики для замилення очий Українців, утворили на Україні буцімто „Вільну Радянську Україну", так і наші комісарі в Америці а з ними і всі хруні скликали собі до Ню Йорку так званий „Український Робітничий Конґрес".

Програма У. Р. К. в Америці на папери була добра, так як і програма С. С. Рад. України. Обіцювали на Конґресі все, чого лиш потреба робітництву, щоб лиш заманити Українців до свого большевицького багна. Перед конґресом большевицькі аґенти і їх преса навіть змінили становище до української буржуазії і контрреволюції, відпускали всі гріхи, які хто з Українців поповнив, виступаючи проти большевицького панування на Україні. Перед тим плюгавили наших народних провідників, наші народні орґанізації а от нараз подобріли і запрошували на конґрес. Червоні комісарі в Америці, мало дух з них не виперло, так звивались, щоб привабити нашу еміґрацію під покров Леніна. Свідома українська еміґрація в Америці не повірила большевицьким аґентам і їх обіцянкам. Наш свідомий загал пізнав добре сих фарбованих лисів. Наш загал пізнав, що їх так званий „робітничий конґрес" був лиш збіговиском комісарським, щоб в імени українського народа позволити надальше большевицьким окупантам України держати на завсігди Україну в своїх червоних лапах, щоби в імени українського народа післати подяку і довірє большевицькому урядови, що так красно винищує контр-революцію, що так красно потрафив виморити голодом десять міліонів українського народа.

Із страху, щоби могучий український народ не повстав проти варварського, большевицького гнету, зі страху, щоб Українці на вільній земли Вашинґтона не піднесли могучого голосу протесту проти московського панування, зі страху, щоби большевицькі комісарі в Америці не стратили свого „джабу", скликали У. Р. Конґрес, щоб забити баки і задурити всю нашу еміґрацію, і під покришкою визволення робітників з під капіталу видавали ряд ріжних манифестів-покликів: Ратуйте, ратуйте большевицьку Россію! Ратуйте українських зрадників, щоб не стратили комісарських становищ, бо „Свобода", „Америка", „Народня Воля" накликують народ до боротьби проти комісарського панування на Україні і ще готові розкрити очи всім Українцям, а тоді пропала наша надія і пролетарсько-комісарське панування.

І радили поничі, бувші кацапські провідники враз з нашими хрунями. Вірно ті собаки сповняють службу, щоб надалі дістати наживу з Москви. Приїзджайте всі контр-революціонери, всі парохіяни, всі народовці на наш конґрес! Не журіться, що будете ухвалювати на конґресі, товариші комісарі і московські льокайчуки принесуть готові ухвали і резолюції, подиктовані з Москви.

А щоб дати більшу заману на конґрес, то обіцяно ще зробити революцію проти Польщі і визволити український народ і прилучити до комісарського раю.

Богато других обіцянок було, щоб [illegible] загал, а щоб народ не пізнав, що це се конґрес „комісарсько[illegible] шевицький, котрого валом [illegible] був проти вільної України, і дальшою московською пропаґандою, то названо його Українським Роб. Конґресом. І такі хруні сміють говорити в імени цілої української еміґрації!

Гірших потворів, хрунів і виродків немає жадний культурний народ, бо давно зробили-б з ними порядок.

Але найшлись і такі, що послухали сих виродків і брали участь в їх конґресі; вони ідуть слідами московських наймитів, роспинають свою власну батьківщину.

Раби, підніжки, грязь Москви,
Варшавське сміття ваші пани,
Темно-вельможні комісарі.

Нарешті відбувся той „славний" большевицький Укр. Роб. Конґрес. 13., 14. і 15. квітня с. р. Позїздились комісарі з хрунями, принесли фільварки, ґрунта, шкільництво і „вся прочая". Проголосили на нім упадок на завсігди Самостійної України, упадок наших народних часописий в Америці, як „Свобода", „Америка", „Народна Воля", упадок контр-революції і цілої української „буржуазії". Робітники і робітниці, горлали, єднайтесь до боротьби проти укр. буржуазії і панків.

Деж та українська буржуазія? Де ті українські панки?

Вся бідна українська інтеліґенція, котра на вигнанню тяжко бідує, котра позбавлена всяких прав і життя в своїй рідній вітчині, котра на чужині працює для визволення рідного краю з ляцького і московського ярма, всі наші народні провідники терплять нелюдські знущання в галицькій Україні — се по рецепті большевиків українська „буржуазія і панки".

От проти якої буржуазії мають боротись українські і московські большевики.

Українська народня преса в Америці: „Свобода", „Америка", „Народня Воля", котра кидає луч сонця між український народ і взиває до боротьби за вільну Україну, се у большевиків укр. чорносотенна преса, яку треба знищити.

Наша Україна богата; ми не потрібуємо бути вічними пролетарами і рабами в своїй землі; ми можемо бути господарями, незалежними економічно і політично, а не рабами Москви.

Щоб більша пропаґанда пішла в Америці, то на конґресі створено ще „чеку" під назвою „Союз Укр. Роб. Орґанізацій в Америці", котра має знищити все, що наше святе і національне, котра має боротись проти української буржуазії і проти всякого змагання до Самостійної України.

Розплакались большевики в Америці і над долею Західних Укр. Земель, що опинились під ляцьким пановaнням. Ухвалили посилати навіть протести проти ляцького знущання до „Радянських републик". Чиж не крокодилячі слези? Тіж самі „радянські републики" в Ризі признали укр. землі Польщі і позволили Ляхам катувати наш нарід. Тіж самі рад. републики недавно протестували проти польських надужить над українським народом західної України, але домагались в Поляків о виконання і додержання риського договору. Се значить, що большевики замісць знести сей соромний риський договір, котрий признає наші землі віковічному ворогови Ляхови, домагаються у Поляків додержання риського договору.

Український Народе! Бачиш, до чого ведуть московські окупанти-комісарі на Україні і їх аґенти в Америці. Знай, що не лиш Лях ю твоїм ворогом, але і Москаль, чи то білий чи червоний. Колиб російські большевики не напали на Вільну Укр. Народну Републику і не завоювали Україну, то нині ми-б не стогнали під ляцьким ярмом, бо в злуці з У. Н. Реп. ми потрафили би і десять таких Польщ розбити. Наш нарід здібний до самоуправи і не потрібує „опіки" темної і дикої Москви. Нашим кличем має бути: Боротьба проти московського і ляцького панування за визволенне всіх земель в одну Соборну Самостійну Україну.

Коли така думка буде в кождого Українця то большевицько-московські аґенти не будуть мати місця між нами.

Най жиє Вільна Самостійна Україна від Попраду аж по Кавказ, Одна Нероздільна!

Лесьо Сисин.

ПРО ЗАБОРОНУ УКРАЇНСЬКИХ ЗБОРІВ У ЛЬВОВІ.

(З інтерпеляції сенаторки Олени Левчанівської і тов. до польського міністра внутрішних справ).

Дня 6. мая внесла сенаторка Олена Левчанівська інтерпеляцію в справі постійних заборон зборів українських громадян з боку польської дирекції поліції у Львові. Сен. Левчанівська ілюструє свою інтерпеляцію заборонами зборів в справах шкільних і переслідуваннями громадян-Українців та українських інституцій у Львові.

В інтерпеляції сказано:

„Останніми часами львівська дирекція поліції поставила українське громадянство у Львові поза законом. Не оглядаючись ані на обовязуючі постанови про зібрання з 5. падолиста 1867 р., ч. 135 ВДЗ., ані на постанови конституції Річипосполитої, ані на обовязуючі Польщу міжнародні договори про охорону національних меншостий, забороняється українським громадянам у Львові скликування публичних зборів навіть в чистокультурних, бо шкільних справах".

Тут подає сен. Л. шість прикладів з двох тільки місяців: лютого і березня (заборона зборів з рефератами про народнє шкільництво і останні з рефератом про високість шкільних оплат на удержання прив. українських шкіл у Львові).

„Цими заборонами не допустила дирекція поліції ні до одних публичних зборів, відбираючи горожанам Українцям змогу користати з прав, яких досі не відмовляла своїм громадянам ані одна культурна держава. Всі заборони писемні й устні поліція спірала на постанові § 6. про зібрання з 15. падолиста 1867, ч. 135 ВДЗ., мотивуючи їх „здогадом, що перебіг зібрання загрожував би ладові і публичному спокоєві".

Ці стеоретипні заборони не мають ніяких ні фактичних ні правних підстав. Бож не можна заздалегідь припускати, щоби обговорення чисто культурних шкільних справ могло загрожувати безпеці, спокоєві і публичному ладові, коли у Львові і в цілім краю немає ніяких заворушень. Тому „здогад" дирекції поліції являється вирваною з воздуха видумкою для докучення українському громадянству. Бож годі повірити, щоби обговорення висоти шкільних оплат в приватних школах могло нарушувати публичне безпеченство. Та дирекція поліції за кождим разом не обмежувалася до самої заборони. В кождім згаданім випадку поліція окружала густим кордоном не тільки вступ до салі, в якій мало відбуватися зібрання, а й цілий будинок Музичного Інституту Т-ва ім. Лисенка, де є і театр і музична школа. Поліція за кождим разом через кілька годин, а часом до 3—4 години попол. „окупувала" будинок, не допускаючи до нього ні одної особи. Таким чином доскулювано артистам театру, що йшли на пробу, публиці, що бажала купити білет до театру, молоді, що йшла на лекцію музики. А метою тих секатур було відстрашити власників салі від [illegible] зібрання. Поляці велися при цім крайно провокуючо. Сенаторка наводить приклади.

Львівська дирекція поліції доручує скликаючим віче резолюцію про заборону в польській мові. А коли скликуючі домагаються резолюції в українській мові, насильно спроваджується їх найблищого дня на поліцію і там передержується їх 4—5 годин під дозором, щоб опісля повідомити їх про заборону устно. Так було м. и. з п. І. Ліщинським, головою Народньої Орґанізації в днях 8, 22 і 28 березня. З п. Ліщинським рад. Кучевскі і надком. Ваґнер поводилися незвичайно грубо.

Сен. Левчанівська вкінці звертає увагу на відгомін таких актів серед української суспільности.

В СОРОКЛІТНЮ РІЧНИЦЮ ГРОМАДСЬКОЇ ПРАЦІ.

Дня 6. мая с. р. минуло **д-ру Кирилови Трильовському** 60 літ життя, а рівночасно й минуло 40 літ його громадської праці.

Др. К. Трильовський се одна з найзамітнійших і найцікавійших постатий українського народнього життя послідніх десятків літ. Це тип національно-громадянського діяча, який своєю діяльністю здобуває собі серед народніх мас широку популярність, а рівночасно стягає на себе глибоку ненависть деяких кругів інтеліґентського громадянства. Кидані ним кличі творили йому цілу кадру станово зорґанізованих, завзятих ворогів, які завдяки його овертости і різкости у висловлюванню поглядів та його горячого темпераменту мали своїх тайних союзників навіть серед ідеольоґічних співвизнавців д-ра Трильовського. Мимо тої, зрештою так звичайної часом навіть конечної сусперечности, овочів його сорокклітної праці заперечити не можна.

Можна не годитися з його суспільно-політичними поглядами, з його партійно-політичною тактикою, але його працю для народних мас, його небуденний орґанізаційний талан і невсипущу енерґію з признанем оцінити мусить кождий.

Що більше! Підчеркнути належить, що праця його ішла якраз в тім напрямі, в якім так богато над нашим народом працювати потрібно.

Др. К. Трильовський через сорок літ розбуджує свідомість людської гідности, характерности та національної гордости серед нашого селянства. (Смішно було би складати вину на сього, як то деякі роблять, за поодинокі безхарактерні поступки його бувших учеників в послідніх літах). Він викрешує активність серед мас і призвичаює їх до карної орґанізації. Пропаґує ідею фізичного виховання і переводить її в життє. Через весь час своєї діяльности др. К. Трильовський практично освідомлює народні маси про силу їх власної сили. І се власне є й лишиться твердою валютою в скарбниці національно-державного виховання українських мас у Галичині, а заразом загальною вартостю його національно-громадської праці.

Всі найкрасші подвиги в історії визвольного руху українського народу в Галичині, а почасти й на Надніпрянщині вяжуться з іменем Українських Січових Стрільців. Українське Січове Стрілецтво — се витвір народньої орґанізації Січ. А творцем і провідником сеї так доцільної і наслідкової орґанізації був не хто інший а др. К. Трильовський.

Імя д-ра Трильовського знайде належне місце в історії політичного відродження українського народа в Галичині.

ДОПИСІ

АЛЕНТАВН, ПА.

Посвячення прапора Братства Св. Михаїла.

Дня 30. мая сього року відсвяткувало Братство св. Михаїла, відділ Українського Народного Союза ч. 147. у Алентавні, Па., ювилей свого 17-літного існовання, получений з посвяченнєм братського прапора. Свято лишиться в памяти кождому учасникови на віки.

Взяли в ньому на запрощення Братства і члени всіх місцевих орґанізацій, отже члени й члениці сього Братства, далі Сестрицтва Пречистої Діви Марії, відділу Українського Народного Союза ч. 151.; члени й члениці Братства Провидіння, та богато гостий.

Врочистість почалася раненько. Учасники зібралися на українській гали, звідки пішли походом до української католицької церкви. Під церквою знято фотоґрафії з місцевої шкільної дітвори, а опісля зі старших членів Братства. Опісля всі перейшли на богослуженнє за здоровля членів нашого Братства, після котрого відбулася панахида за померших членів Братства. Богослуження правив наш парох о. Жук, котрий підчас нього виголосив теж святочну промову, в якій вказував на вагу запомогових орґанізацій для народа. Найважнійшою заслугою запомогової орґанізації з народного становища, говорив він, се те, що всяка запомогова орґанізація вчить усе людий ґуртуватися, орґанізуватися, держатися разом громади. Вона вчить громадського діла, правити самими собою, повинуватися владі, вибраній громадою. Одним словом, вона впоює в народ вагу орґанізації, а тим самим веде всякий поневолений народ до боротьби за національне визволеннє.

По богослуженню всі знова рушили походом до української галі, де гр. Іван Заяць, секретар сього Братства, отворив святочне зібрання. По відспіванню американського й українського національного гимну хором під батутою гр. Пипюка, предсідник свята покликав на першого бесідника гр. Омеляна Ревюка, котрий приїхав сюди на запрошення Братства. Бесідник зложив наперед желання Братству та його членам від імени головного уряду. Він вказав на те, що 17 літ існовання Братства, як 30 літ існовання Орґанізації вказують на те, що й Братство й Орґанізація сповняють якусь сущну потребу українського народа. Колиб ніяких сущних потреб заспокоювати не могли, вони й не моглиб простояти такий протяг часу. Довгий вік існування показує на їх пожиточність. Користий зі запомогової орґанізації є богато, і члени орґанізації їх знають найкраще. Знають їх ще краще члени такого братства, як Бр. Св. Михаїла, котре за 17 літ свого існовання ніколи не втратило свого членьства в Українськім Народнім Союзі, не було ніколи реорґанізоване. Як ці „зелізні полки", що то носять найкраще імя в ріжних арміях, так і сей відділ ч. 147. перестоював як найкраще всякі переходи орґанізації. Ні напасти ворогів, ні законні примуси, через які богато членів покидало орґанізацію, не відтручували нікого з сього Братства. Воно стояло все вірно при Орґанізації, як славний 147. полк армії Українського Народного Союза.

Свідчить се також про велику свідомість членів Братства. Їх слухняність для вибраних ними урядників, братських та союзових, свідчить, що сі члени се спокійні, зрівноважені, поважні люди. Бо лишень людина, яка сама собі не довіряє, буде не вірити другому, навіть свому власному вибранцеви, та буде обкидати болотом і закидами людий, проти яких не має ніяких закидів. Свідчить про дозрілість членів Братства Св. Михаїла в Алентавні також і той факт, що якраз у їх відділі є богато зорґанізованих дітий. Се доказом, що члени зрозуміли, що будучність Українського Народного Союза залежить від того, на стільки члени його потрафлять зорґанізувати молодої крови, себто осьтих дітий, що колись підростуть та займуть в орґанізації і громадянстві місце своїх батьків, що становлять орґанізацію тепер. Велике число дітий в Братстві вказує, що українські іміґранти в Алентавні живуть так, як всякий шануючий себе народ на чужині жити повинен. Вони принимають нову культуру, добутки народа, серед котрого вони поселилися, але рівночасно не покидають свого, вчуть дітий своїх того, що найкраще в них самих, вчуть власної культури, щоби їх діти при її помочи здобули колись у світі признання для культурної здібности того народа, з котрого вони вийшли. Отсі діти, зорґанізовані в Українськім Народнім Союзі через сотки його свідомих відділів, будуть вести далі національну боротьбу українського народа. Маючи їх в своїх рядах. батьки не мають чого журитися за долю свого народа. Вони знають, що, як їх не стане, а боротьбу за волю українського народа буде треба вести ще далі, то її поведуть їх діти так завзято й так довго, поки на всім просторі українського народа не буде побудована соборна українська народна держава.

Після промови хор відспівав знова пару українських боєвих пісень, а відтак гр. І. Заяць уділив слова американському гостеви, гр. Джеймсови Ф. Ґалеґерови, бувшому директорови публичної школи в Алентавні, а тепер директорови Американізаційного Бюра. Витаючи англійською мовою українську кольонію в день її свята, бесідник навязує до пісні, яку лишень що проспівав хор. Він не розуміє слів пісні але він чує в ній наболілий віками жаль, чує біль богато поколінь, мучених ворогами. Відчути се мусить кождий, хто розуміє музику. Заглянувши в історію, найдеться потверлженнє сеї сумної ноти в українських піснях. Знущання ворогів лишили по собі сліди в українській пісні, але жалобна нота сих пісень свідчить про те, що сей народ є свідомий свого положення. А народ, котрий свідомий своєї неволі, довго невольником оставати не може. І український народ мусить повстати та засісти серед свобідних народів світа. Прийде час, коли український народ буде мати школи в рідній мові, коли він буде хазяйнувати на своїй землі по своїй волі. Що іміґранти говорять та мріють про здобуттє свободи для своїх братів у старому краю, се не є ніяким злочином супроти Америки. Вірність старому краєви, любов для своїх земляків за морем, заходи для добуття їм волі не можуть бути зрадою Америки, бо вони не перешкаджають нікому бути зірним новому краєви, новій прибраній вітчині. Ніхто розумний і не стане домагатися від іміґранта виречення ідеалів свободи для старого краю. Не виречуться їх і українські іміґранти. Вони будуть любити свою прибрану вітчину, але будуть побиватися за свободу України так завзято, як се робили Ірляндці, і так довго, поки на мапах Европи не зявиться вільна українська держава в 50 міліонів душ населення, обєднана під прапором справді українського уряду.

Місцевий парох о. Жук промовив ще раз у коротких словах. Він підняв поважне заховаиннє зібраних, їх перенятте народною справою та побажав, щоби алентавнські громадяни виказували все таке зрозуміннє народних справ і потреб, яке вони виказують у кожде національне свято. Гр. І. Заяць опісля подякував усім, що причинилися до відсвяткования ювилею Братства, членам Братства, гостям, всім бесідникам, парохови та всім дітям, що причинилися немало до звеличання свята. По відспіванню українських національних гимнів він замкнув святочне засіданнє та попросив усіх гостий на гостину, котру уладило Братство у другій галі українського дому, а на котрій присутні ще довго забавлялися серед веселого, але врочистого настрою.

Гість.

—o—

НОРТ ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА.

Посвячення Народного Дому.

Убогий думкою богатіє, значиться не тратить надії, а передумує, якби прийти до лучшого добра. От так і в нашій дільници невелике число замешкалих тут Українців, котрі виключно заробляють на життє тяжкою працею, всетаки стараються не остати позаду других, а найбільше дбають про молоде покоління, щоби не винародовилося.

За почином свідомійших одиниць закуплено тут дім під числом 3322 К. Лавренс Стр., при котрім згуртовано всіх свідомійших громадян. Завязано читальню ім. Тараса Шевченка, як також школу для дітий в рідній мові. Також є думка завести школу для дорослих анґлійської мови.

Дня 11-го мая с. р. відбулося посвяченнє цього нашого народного дому. Посвяченнє випало дуже величаво, тому, що в нім взяли участь всі громадяни, як також Хвальні братства, товариства та кілька сотень Січової Орґанізації міста Філяделфії. Посвяченнє відправив місцевий парох о. М. Кінаш при співучасти місцевого хору під проводом п. В. Коцюбинського. По посвяченню виголосив о. Кінаш довшу промову про значіннє народного дому, читальні та школи. Відтак кількоро місцевих школярів виголосило кілька патріотичних декламацій, які публика приняла оплесками. Потім мав слово д. Т. Грицей про загальний розвиток Філяделфійських громад та вказав, що вище дві тисячі української дітвори ґуртуєсь при Укр. Домах та вчиться свого письма в рідній мові. Відтак предсідатель громади Г. Ченихівський подякував всім присутним за численну участь. Опісля хор ім. Лисенка відспівав кілька гарних пісень, почім гості вдоволені порозходились домів.

Щира подяка всім учасникам і місцевому парохови о. Кінашови за довершеннє посвячення і за щирі слова. Дякуємо всім співачкам і співакам і їх діриґентови д. Коцюбинському за труд і гарний спів. При тій нагоді зложили жертви на Народний Дім слідуючі: Українська громада з Найставн 15.00! Укр. Громада в Савт Філяделфії, Тов. У. А. Горожан, Бр. св. Володимира, Бр. св. Юрія, Бр. св. Йосафата, Бр. св. Василія, Тов. „Любов", Тов. Тараса Шевченка і Михайло Нісевич укр. погребник по 10.00; Тов. Б. Хмельницького, Бр. св. Николая, Сотня 3. ім. Ст. Федака, Іван Пеленський і Лука Буричка по 5.00; дрібними датками зібрано 8.00. Всіх дарунків було $138.00.

За численну участь і за дарунки щиро дякуємо.

Іван Жмутин,
секр. Громади.

З УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА.

„Жизнь" (ч. 173) змальовує становище розподілу землі між українським селянством та становище посівної площі на Україні.

Газета пише: На Україні у одної четвертини селянських господарств скупчена цілком уся надвишка хліба. Инші селянські господарства поза тою четвертиною в одній третині не лише не мають надвишки, але терплять цілковиту недостачу хліба та недостачу корму для худоби. Коли дані про посіви з 1922 р. приняти висловленими у цифрі сто, то в 1923 році була така картина: кількість многопосівних 6—9 десятинних господарств виразилося цифрою 136, 15-десятних господарств цифрою 160, а понад 15 десятинних господарств цифрою 195. Правда, відбувається при тому ще й инший процес, а то: кількість малих господарств помітно зменшилася. Кількість малопосівних господарств поменшилося вдвоє і виражається тепер цифрою 48 (коли дані з 1922 р. висловлювалися цифрою 100). Господарсотв з посівною площею до 0.5 десятин є 70, то значить, що вони незначно зменшуються, з посівною площею до 1 десятини є 82. Верства малоземельного господарства, 2—3 десятинного не змінила нічого у своїй посівній практиці в 1922 р.

У цілому тому процесі розверствування селянства звертає на себе увагу та обставина, що зріст посіву заможніх господарств поступає бистрійше та сильнійше, чим зріст посіву малоземельних господарств. На кождих 100 десятин землі управної у малопосівних господарствах засівають 26—57 десятин, а в середніх і більших господарствах засівають 57—80 десятин. Відносно худоби та інвентаря, то між середніми та більшими господарствами майжема таких, щоби не мали одного й другого (без худоби нараховують між середніми 3 прц., а без інвентаря 2 прц.). У малоземельних господарствах без хуодби є 86 процент, а без інвентаря 90 процент.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

I. том.

СПОГАДИ.

XX. (1905—1907).

(63)

Перший рік першої щоденної української ґазети на Великій Україні.

(Писано 1907 року у Києві).

Коли 1905 року настав, так званий, визвольний рух, то зявилася надія і на нашу пресу. Депутації, яка їздила до Вітте (Науменко, О. Пчілка, Шраг та Дмитрієв) сказано було, що в нових правилах про пресу не зроблять винятків про „інородческу" пресу і тоді нам вільно буде на загальних підставах видавати ґазети, журнали та ин.

Почали ми обмірковувати справу про нашу пресу; спочатку була думка про тижневик для селян.

Я вже склав був собі плян; навіть обговорював з деким про ведення відділів: Б. Грінченкові пропонував складати до кожного числа біоґрафію якого небудь великого чоловіка, я думав на першій сторінці в кожному числі давати портрети такого діяча; О. І. Левицькому пропонував складати Історію України; С. Ефремова та д-ра Модеста Левицького запрошував у редакційний комітет.

Коли у ґазетах почали зявлятися звістки про роботи комісії „Кобеко", то все реальнище вирисовувалися сподіванки і на нашу пресу. Полтавці висловилися твердо, що вони видавати-муть тижневу ґазету, а Київ мусить видавати щоденну. В „Старій Громаді" почалися розмови про те, щоб реорґанізувати „Київську Старину" в журнал на кшталт „Основи", навіть назву думали дати „Київська Основа". Але молодші елементи не горнулися до „Українофілів" Київо-старинців, а через те якось нерішучо висловлювалися за журнал проектуємий Науменком, хоч і не висловлювалися проти нього.

Тим часом з усіх кутків України нам писали, що обовязково треба видавати щоденну ґазету і що тільки Київ може на се спромогтися. Багато людей писало до мене, щоб я взявся за орґанізацію цієї справи. Я стояв на своїй думці — видавати тижневу ґазету для народу, а люде напосідалися на щоденній, вказуючи, що тижневу ґазету видаватимуть Полтавці. Нарешті я піддався і завів про це розмову з В. М. Леонтовичем (белетристом В. Левенком) та з В. Ф. Сіміренком. Вони охоче згодилися мене підтримувати матеріяльно (фінансово). Тоді я почав обмірковувати цю думку з молодчими Українцями: С. Ефремовим, М. Левицьким, В. Дурдуковським та инш.

В таких розмовах та обмірковуваннях дожили ми до оголошення маніфесту про Конституцію 1. жовтня (октября) 1905 року. В цей день в годин 11 ранку увійшло до мене разом зо скілька душ: — Грінченко, Ефремов, М. Левицький та инш. з вигуком: — „Христос Воскрес!" і почали цілуватися, як на Великдень.

Коли ми обмінялися вражіннями, які зробив на нас маніфест про конституцію, надрукований того-ж дня в ґазетах, то почали розмову про заснування української ґазети. Всі були тої думки, що маніфестом вже дано право видавати „явочним порядком" і українську ґазету, то-б то треба тільки подати заяву адміністрації. Я з цим не згоджувався і доводив, що на це повинні бути ще видані спеціяльні закони; взагалі я, по своїй песемистичній вдачі, не вірив, що у нас настала конституція. Я казав:

— Ніяк я не можу повірити, щоб сьогодня мені щиро простягали руку, коли ще вчора били по щоках.

Грінченко доводив, що настав час, коли нам треба починати цю справу і вимагав, щоб я зараз подав заяву ґубернаторові, що через два тижні почну видавати ґазету. Мені-ж все здавалося, що на це ще повинні бути вказані якісь правила, але всі настоювали на тому, що маніфест дає таке право і що треба зараз подавати заяву. Написавши заяву до ґубернатора, я послав її рекомендованим листом і всі ми пішли дивитися на вуличне торжество, умовившися в той же день зійтися ввечері у Грінченка і обміркувати подробиці, що до видання ґазети.

Вулиці всі були повні народу, особливо Хрещатик та Володимирська; здавалося, що всі Кияне повиходили з своїх помешканів і майже всі поначепляли на груди червоні значки і поліція не арештовувала їх і не зривала тих значків, але я завважив, як один старий поліціянт лагідно сказав:

— Панове, я-б вам радив поздіймати оті червоні значки, бо хто-знає, що ще буде.

Але публіка тільки сміялася з нього.

Коло Університету та коло Думи (Ратуші) і в инших місцях виступали всякі оратори з промовами: одні виявляли радість з приводу „дарування" конституції, а другі закликали до дальшої боротьби не тільки з урядом, а й з „буржуазією, ворогом пролетаріяту".

Під вечір, наслухавшись промов Шліхтера (тепер совітський посол у Відні) та инших ораторів, я почав губити веселий настрій. Я побачив, що пахне кровю, бо добродії „товарищі" не думають задовольнитися „буржуазною" свободою, що їм треба зараз соціяльної революції, треба барікад, треба брати Бастилію. Якись молодий жидок, згорнувши в рурку ґазету з маніфестом, тикав її під ніс козакові-поліціянтові, кажучи:

— На, понюхай, чим це пахне!

А той, наче спокійно, одводючи від себе ґазету рукою, цідив крізь зуби:

— Увойди! Проходь далі, не скопляйся! (не збірайся).

— Нет, ти понюхай, ето еще цветочки, а ягоди ще будуть, ще буде соціяльна революція, —чеплявся настирливо жидок.

По виразу обличчя козака видко було що він з великою насолодою одшмагав би того жидка нагаєм, але на жаль, „не приказано" сьогодня.

В другім місці якийсь добродій, наче крамар, доводив цілому гуртові, що унас давно була-б конституція, як би не жиди:

— Цар давно хотів дати конституцію, але все жиди перешкаджали і за це їх треба бити...

Я на нього визвірився і він мовчки счез у натовпі.

У вечері справді вже пролилася кров і не тільки жидівська.

Тільки що ми почали у Грінченка розмову про ґазету, як хтось вбіг у хату з запитаннєм, чи нема між нами лікаря? Др. Модест Левицький вибіг, за ним ще хтось і чере зкілька хвилин ми довідалися, що коло Думи солдати стріляли в публіку, що почався жидівський погром і хуліґани розбили голову якомусь студентові, до якого й покликано лікаря. Я зараз побіг додому, бо всі мої діти були в місті, коли я виходив з дому.

Я згадав, що коли я шов годин у 7 вечора до Грінченка, то почув якусь тріскотню; візник завважив, що йде стрілянина в місті. Знаючи, що Левко, мій 17-ти літній син, з фотоґрафічним апаратом, пішов з Вікторією, молодшою дочкою, та Петрусем, 12-ти літнім сином на Думську площу, я переполошився і звернувся до стрічного офіцера з запитаннєм:

— Чи правда, що це стріляють?

Саме тоді не чути вже було тріскотні. Він мені увідповідь каже:

— Нет, не может бить.

Я й пішов спокійно на параду і вже після того, як д-ра М. Левицького покликано до раненого студента, я довідався, що діється в місті і поїхав додому. Вдома застав жінку у великому неспокою, що досі нема дітей, хоч вона й не знала про стрілянину та про погром. Знаючи, що Левко мав фотоґрафувати демонстрацію з Шульгиним (тепер голова Дипльоматичної Місії У. Н. Р. в Парижі), я побіг до них. Виявилося, що вони сидять собі і проявляють фотоґрафії з демонстрації, нічого не знаючи про те, що робиться на Хрещатику, бо вони давно вже сидять вдома, З Вікторією та Петрусем вони розійшлися ще на Думській площі. Зхвилювався я за них страшенно і побіг додому довідатись, ги не вернулися діти. Вдома застав уже обох. Вікторія, біла, як стінка, росказувала, як стріляли, як падали коло неї люде, як від куль сипалася з стін штукатурка (тинк) їй на голову і т. ин. Петрус весело оповідав, що коли почали стріляти, то він побіг до москалів (салдат), став поруч з ними і дивився на цю подію.

Другого дня, то-б то 19-го, я пережив стільки, що й повік того не забуду. Я пішов зранку до В. Леонтовича обговорювати фінансовий бік видання ґазети. На Хрещатику я почув якийсь ґвалт, побачив метушню — то, як мені сказали, йшов жидівський погром. У Леонтовичів я застав усіх дуже схвильованими. Його тесть, відомий філосов В. В. Лесевич, з обуреннєм росказував, як він тільки що бачив той погром і оповідав усякі епізоди. Пробувши у Леонтовичів недовго, я пішов додому через Басарабську. Там я побачив уже розбиті крамниці, особливо по Великій Васильківській і коло їх стояли вартові солдати по одному, по два. Один підійшов до мене і почав мене облапувати. На моє здивоване запитаннє про причину, він відповів, що може я наховав з погрому яких річей. Стрівши візника я сів і поїхав додому, щоб не вскочити в якусь халепу (тарапату). Дорогою візник росповів мені, що коло театру і сьогодня салдати стріляли і вбили зо скілька душ. Я певен був, що погромщиків, але він запевняв, що як раз навпаки, постріляно студентів, що обороняли жидів. Я не йняв віри.

(Дальше буде).

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Ст. Франсоа, Мо., А. Р. К.: Жадного короля Льва — Ярослава не було ніколи на Україні. Червенські городи, червінці і Червона Русь — усьо те повинно вам якраз вказати, що живий нарід зміняє мову а навіть прозву свого краю і нації — протягом соток літ. Оттак колись Французи звалися Ґаллями, Німці — Тевтонами і Ґерманами, Шведи і Норвежці Скандинавами і Норманами і т. д. Прозва „Русь" є занесена до нас зі Скандинавії, а щира наша, народня прозва краю була, є і буде завсіди Україна та Українці.

ВЕСЕЛИЙ КУТИК

Замотався.

Вона: Ви думаєте певно, що я вже дуже стара?

Він: Алеж, панно, зовсім ні! Ви зовсім певно не такі старі, як виглядаєте. Ах... я розумієтьсяся думав... Ви виглядаєте богато молодше як ви в дійсности є.

В суді.

Суддя: Як ви тут останній раз були як обжалований, я сказав вам, що сподіюся вас тут більше не побачити.

Обжалований: Так, пане судіє, я знаю, але щож, як поліцай не хотів мені повірити.

КАСОВИЙ ЗВІТ У. Н. СОЮЗА

за місяць май, 1924 р.

ПРИХІД:

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
1.	374.98	140.	35.16
2.	140.21	141.	13.52
3.	63.36	142.	84.16
4.	75.18	143.	56.42
5.	54.11	144.	54.80
6.	19.89	145.	42.07
7.	178.17	146.	60.96
8.	108.45	147.	173.36
9.	117.42	148.	12.32
10.	173.89	149.	50.96
11.	19.09	150.	13.71
12.	112.48	151.	46.46
13.	38.15	152.	36.09
14.	56.12	153.	12.06
15.	40.37	154.	37.09
16.	32.52	155.	230.59
17.	26.29	156.	35.01
18.	102.58	157.	53.00
19.	9.19	158.	9.58
20.	136.35	159.	53.84
21.	33.44	160.	83.12
22.	76.41	161.	49.59
23.	37.61	162.	46.14
24.	145.15	163.	53.72
25.	33.05	164.	45.83
26.	27.82	165.	98.28
27.	35.86	166.	19.62
28.	153.67	167.	34.75
29.	134.46	168.	106.71
30.	45.58	169.	18.23
31.	103.91	170.	210.93
32.	29.96	171.	50.43
33.	43.81	172.	48.83
34.	90.73	173.	28.84
35.	28.10	174.	44.97
36.	31.60	175.	83.26
37.	29.06	176.	29.80
38.	211.29	177.	63.38
39.	71.75	178.	30.05
40.	26.09	179.	148.73
41.	41.55	180.	13.34
42.	105.19	181.	123.29
43.	35.52	182.	76.90
44.	85.23	183.	87.60
45.	134.61	184.	7.33
46.	20.31	185.	54.45
47.	20.00	186.	69.65
48.	58.85	187.	47.39
49.	7.64	188.	11.98
50.	34.34	189.	12.76
51.	66.30	190.	11.74
52.	24.59	191.	44.02
53.	47.81	192.	47.65
54.	13.84	193.	133.91
55.	44.90	194.	24.00
56.	66.14	195.	33.78
57.	74.17	196.	44.50
58.	46.36	197.	35.32
59.	122.91	198.	51.44
60.	16.43	199.	12.86
61.	64.17	200.	68.19
62.	84.76	201.	35.05
63.	281.32	202.	30.86
64.	59.62	203.	83.43
65.	160.21	204.	14.13
66.	96.35	205.	12.19
67.	91.52	206.	267.64
68.	27.23	207.	45.43
69.	95.77	208.	23.21
70.	214.57	209.	120.45
71.	16.65	210.	37.07
72.	95.20	211.	84.00
73.	85.41	212.	25.64
74.	33.84	213.	246.43
75.	60.87	214.	36.10
76.	165.49	215.	39.22
77.	94.21	216.	25.09
78.	151.77	217.	188.76
79.	7.92	218.	190.87
80.	28.79	219.	34.35
81.	112.20	220.	108.17
82.	46.03	221.	271.63
83.	57.06	222.	14.83
84.	9.62	223.	148.26
85.	85.12	224.	18.49
86.	132.41	225.	28.25
87.	96.87	226.	20.42
88.	3.46	227.	50.30
89.	8.53	228.	38.11
90.	133.31	229.	160.77
91.	193.57	230.	186.48
92.	17.62	231.	43.36
93.	24.50	232.	67.05
94.	117.99	233.	57.40
95.	69.47	234.	123.64
96.	175.38	235.	90.33
97.	37.02	236.	57.10
98.	147.86	237.	160.42
99.	142.52	238.	30.15
100.	67.95	239.	153.33
101.	53.52	240.	16.17
102.	236.56	241.	16.75
103.	67.40	242.	75.03
104.	155.02	243.	74.70
105.	89.78	244.	27.54
106.	185.73	245.	85.51
107.	50.37	246.	32.01
108.	73.71	247.	193.51
109.	94.61	248.	47.06
110.	20.62	249.	28.24
111.	27.13	250.	20.09
112.	121.95	251.	95.62
113.	80.40	252.	40.09
114.	64.01	253.	26.49
115.	15.64	254.	96.56
116.	41.28	255.	56.49
117.	80.42	256.	17.74
118.	70.01	257.	10.01
119.	36.28	258.	22.77
120.	93.17	259.	111.24
121.	55.47	260.	23.17
122.	28.72	261.	24.21
123.	47.20	262.	20.43
124.	59.09	263.	28.93
125.	17.06	264.	21.51
126.	71.82	265.	26.43
127.	89.68	266.	47.85
128.	44.10	267.	33.98
129.	20.29	268.	42.91
130.	168.55	269.	34.07
131.	13.80	270.	136.70
132.	117.60	271.	21.22
133.	132.76	272.	9.05
134.	25.32	273.	65.72
135.	126.02	274.	125.39
136.	124.72	275.	35.30
137.	94.44	276.	293.35
138.	37.85	277.	36.79
139.	43.70	278.	44.94

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
279.	19.30	324.	62.58
280.	60.94	326.	113.76
281.	13.67	330.	86.46
282.	104.50	332.	65.86
283.	79.38	336.	81.89
284.	19.37	338.	221.03
285.	27.02	339.	50.66
286.	64.39	341.	55.03
287.	11.31	342.	89.99
288.	168.11	344.	29.25
289.	16.26	347.	41.15
290.	43.17	350.	45.64
291.	20.81	351.	84.71
292.	157.47	354.	36.43
292.	24.74	355.	112.11
294.	32.55	357.	44.12
295.	133.06	363.	103.33
296.	140.31	364.	117.80
297.	15.32	365.	102.85
298.	26.63	367.	128.57
299.	17.86	369.	111.29
300.	241.69	370.	141.39
301.	87.01	371.	60.84
302.	14.00	379.	53.48
303.	17.20	380.	26.74
304.	24.01	381.	14.11
305.	42.54	384.	89.68
308.	101.71	385.	151.52
314.	9.49	388.	113.65
315.	13.51	392.	16.31
316.	200.22	393.	24.96
317.	79.10	396.	68.12
318.	73.16	400.	34.76
320.	43.38	401.	24.04
321.	50.61	402.	3.67
323.	38.82		

З місячних вкладок	24,647.00
Процент від бондів	2,532.46
Процент від морґечів	120.00

Сирітські части по бл. п.:

Григорій Маґун, в. 24	450.00
В. Маційовський, в. 78	500.00
Разом	28,249.46

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Дора Сандович, в. 170	1,000.00
Андрій Сандович, в. 170	1,000.00
Григ. Маґун, в. 24	1,000.00
Тимко Панас, в. 270	500.00
Розалія Попера, в. 125	500.00
Сидор Ференц, в 70	1,000.00
Антін Вербович, в. 105	372.64
Василь Москаль, в. 87	911.00
Стефан Бабій, в. 292	1,000.00
В. Маційовський, в. 78	1,000.00
Іван Ґаранчук, в. 323	250.00
Юлія Кривень, в. 5	1,000.00
Микола Подоля, в. 384	1,000.00
Ів. Кизмінський, в. 48	500.00

Запомоги з фонду запомогового:

Іван Купчик, в. 1	25.00
Семен Стажецький, в. 78	200.00
Михайло Брага, в. 32	100.00
Мих. Секерак, в. 173	75.00
Лука Береза, в. 179	75.00
Юліян Якимович, в. 180	50.00
Пайза Córованко, в. 186	50.00
Йосиф Сорока, в. 218	200,00
Мих. Ґреґораш, в. 288	25.00
Яким Рекрутяк, в. 330	75.00

Розходи адміністраційні:

Свобода за орґан	3,302.10
Платня гол. уряду	445.00
Свобода за друки і пр.	338.90
Податок від реальности	173.04
Справи правні	30.00
Видатки канцелярійні	42.68
Інвестиція готівки в морґечах	57,000.00
Разом	73,240.36

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем міс. квітня остала	200,745.61
Прихід за май	28,249.46
Разом	228,995.07
Розхід за май	73,240.36
Готівка з кінцем міс. мая остає	155,754.71

БІЛЯНС:

Стан чинний:

Готівка	155,754.71
Морґечі	395,570.00
Бонди	463,416.48
Реальність	19,500.00
Друкарня	27,500.00
Разом	1,061,741.19

Стан довжний:

Фонд посмертний	628,922.24
„ резервовий	194,338.21
„ запомоговий	32,284.82
„ адміністрац.	29,495.71
„ конвенційний	21,865.23
„ сирітський	154,834.98
Разом	1,061,741.19

С. Ядловський, гол. предс.
В. Левчик, гол. касієр.
Р. Слободян, г. фін. секр.

ФИНАНСОВИЙ ЗВІТ У. Н. С.
МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ

за місяць май, 1924 р.

ПРИХІД:

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
1.	17.80	168.	17.10
2.	9.25	170.	14.40
3.	6.10	171.	25
4.	3.60	172.	3.75
5.	6.15	174.	3.05
7.	26.35	175.	5.65
8.	6.08	176.	2.30
9.	12.60	177.	3.60
10.	2.70	179.	15.30
14.	1.80	181.	16.65
15.	6.55	182.	7.00
16.	5.85	183.	5.00
18.	10.25	192.	2.05
20.	4.73	193.	8.55
21.	90	196.	3.15
22.	15.55	198.	2.25
23.	1.75	200.	11.70
24.	14.40	201.	1.75
25.	2.70	203.	5.85
27.	2.70	204.	2.95
28.	16.90	206.	28.35
29.	7.90	208.	2.50
30.	5.65	209.	12.20
31.	16.45	210.	5.40
34.	5.40	213.	20.03
35.	3.15	214.	6.30
38.	23.15	217.	22.50
39.	3.82	218.	26.35
40.	2.70	219.	2.03
41.	3.85	220.	11.25
42.	7.20	221.	11.25
43.	2.05	223.	15.15
44.	32.63	224.	1.80
45.	6.97	226.	1.80
47.	1.80	227.	1.65
50.	5.85	228.	4.75
51.	2.03	229.	9.22
52.	90	230.	13.95
53.	5.40	232.	4.75
55.	2.25	233.	90
57.	7.05	234.	25.90
58.	4.75	237.	16.65
59.	8.85	239.	11.05
61.	6.53	241.	1.15
62.	6.99	242.	3.38
63.	27.90	243.	16.65
64.	5.90	244.	2.95
65.	9.45	245.	9.00
66.	3.60	246.	2.95
67.	5.40	247.	22.50
68.	1.80	248.	2.05
69.	1.00	250.	2.47
70.	18.45	251.	10.60
72.	16.85	252.	2.55
73.	5.85	253.	2.05
74.	1.65	258.	2.95
75.	9.00	259.	13.28
76.	19.12	261.	2.25
77.	90	262.	5.80
78.	3.60	263.	3.60
80.	1.50	264.	3.60
81.	5.85	266.	50
82.	4.75	267.	2.48
83.	8.35	268.	50
85.	10.80	269.	3.60
86.	2.70	270.	20.25
87.	13.50	271.	50
90.	15.75	272.	1.00
91.	15.55	274.	9.15
93.	1.80	275.	4.28
94.	6.52	276.	35.35
95.	2.70	278.	7.00
96.	18.25	282.	13.50
97.	2.50	283.	5.85
98.	3.80	284.	2.50
99.	23.20	288.	15.98
100.	4.50	289.	2.30
102.	22.75	292.	8.78
103.	1.80	293.	1.80
104.	18.70	294.	2.03
105.	5.20	295.	2.05
106.	4.50	296.	4.73
108.	8.33	298.	75
109.	8.75	300.	14.20
110.	75	301.	18.75
112.	9.25	302.	90
113.	6.30	308.	16.50
114.	2.95	314.	80
116.	4.05	316.	20.47
118.	2.25	317.	5.40
120.	7.65	320.	3.60
121.	8.10	321.	6.75
123.	4.05	323.	3.85
124.	14.20	324.	7.65
126.	3.25	326.	12.60
127.	4.05	330.	3.85
128.	4.70	332.	5.65
130.	3.75	338.	25.00
131.	1.15	339.	8.10
132.	22.30	341.	2.95
133.	4.05	342.	17.10
135.	5.65	344.	1.40
136.	16.20	347.	5.40
137.	12.25	350.	1.35
142.	6.30	351.	4.05
143.	1.80	355.	5.00
145.	1.60	357.	4.50
146.	6.30	363.	11.25
147.	22.72	364.	7.43
148.	4.50	365.	5.85
148.	7.20	367.	7.35
153.	3.50	369.	13.95
155.	40.95	370.	7.00
156.	2.75	371.	7.20
158.	75	379.	2.93
159.	3.73	380.	2.70
160.	10.95	384.	9.00
161.	5.00	385.	12.15
162.	4.05	388.	7.43
163.	5.40	396.	8.23
164.	3.15	399.	7.70
165.	5.65		

З місячних вкладок	1,918.33

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Крест. Тоганчин, в. 239	200.00
Юлія Іванців, в. 121	11.00

Розходи адміністраційні:

Платня робітника	125.00
Свобода за друки	280.50
Видатки канцелярійні	14.96
Разом	631.46

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем міс. квітня остала	33,035.29
Прихід за май	1,918.33
Разом	34,953.62
Розхід за май	631.46
Готівка з кінцем міс. мая остає	34,322.16

Зіставлення по фондам:

Фонд посмертний	26,250.54
„ адміністрац.	8,071.62
Разом	34,322.16

С. Ядловський, гол. пред.;
В. Левчик, гол. касієр;
Р. Слободян, г. фін. секр.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ.

Повість з галицького життя.

(Продовження).

(23)

— От бачиш. Від цього ножа, який ми що йно мали в руках, я мав згинути подлою смертю мов баран. Аж тепер я пізнав, з чийої руки я мав згинути. І лише тому я комусь другому конокрадови маю подякувати, що я ще живу. Як я нині побачив цього ножа, як взяв його в руки, то аж задрі жав цілим тілом.

— Я не розумію, чому це має бути тайна?

— Бо мені соромно, що я такий необережний мов дітвак. Ти сам, як старший і досвідніший так думаєш.

— Ну, знаєш, воно так дуже необережно, чи легкодушно не було. Впрочім можна було перед командою представити початок трохи инакше, бо головна річ в тім, що тебе той злодій хотів зарізати. Я думаю, що ти повинен сам ще тепер зробити з цього доклад. Буде з цього такий хосен, що тепер в цих сторонах одному жандармови патрулювати небезпечно. Може справді тепер піймається справника того Шалапінди. А коли він стане перед присяглими то такий оден епізод з тобою може для него дуже заважити і може його виправдати, що такого шкідника спрятав.

— За пізно, я повинен був це зробити зараз а не по двох місяцях. За це не минуча догана ля дмене ві дстаршини.

— Як гадаєш. Але з того всього я бачу, що Шалапінда дналежав до тої злодійської шайки за якою ми даремне розбиваємося, що нема спокійної хвилі. Дай Боже справникови здоровля і допоможи скритись перед нами. Ти бачиш, що народ сам собі помагає. Чи ти бачив коли, як мужики гладять пійманого конокрада?

— Ні, лише чував...

— Варто побачити. Я вже кілька разів таке бачив. Та я знаєш при такій справі маю свою методу. Я знаю, що пійманий мужиками конокрад бажає собі появи жандарма мов ангела хранителя, щоб його освободив з рук роззвірених хлопів. Отож я не спішусь. Чим пізнійше прийду, тим краще. Я довідаюсь на патрулі, що в селі крадіж, то перше моє слово. Чи піймали злодія. Коли піймали, то чого мені там спішитися? Тоді я йду поперед усего на місце чину. Міряю, оглядаю, записую, перепитую людий аж опісля кажу себе вести до злодія. Він певно не втече з рук таких певних сторожів. А колиб і втік, то я за це не відповідаю, бо не мені втік. Йду до коршми. Там-ті трибунал! Бють, бо бють і слухають лише, чи дише. Коли зімліє, то відливають водою, а коли він прокидається мертвим, бо і такі фільозофи бувають, то його колють шилом, а мало котрий видержить, щоб не зрадитись. Тоді я приходжу розпихаю людий стаю на середині і говорю врочистим голосом: „Гей! люде, таж майте серце, та то чоловік, перестаньте, так негодиться, він за своє відпокутує, відайте його в мої руки" ну, і біді край. Хлопи на випередки дають форшпан, я для безпеки закладаю йому бранзолетки і везу на склад...

— То страшно.

— Страшно? а йому не страшно було лізти до чужої комори, або вкрасти бідному хлопови корову або конину? Я кажу тобі, що заки я до його прийду, то він дістане більш чим кримінал. З кріміналу він виходить більшим злодієм чим там прийшов. А по такій хлопській операції, то не конче йому схочеться вести злодійське ремесло. Я тобі раджу, роби так само, а відомстиш конокрадам за твою пригоду на слоті.

— Але на слоті знайшовся якийсь добросердний конокрад, що мені життя вратував. Ні, я би на таке не міг дивитися. Розмовляючи так перейшли аж на другий конець села.

— От ми шукаємо вітра в полі. Забалакались, тай ціле село перейшли. Завертаймо назад і зачинаймо від жидівки. Вона набреше нам цілу купицю.

Як вернули до хати Шалапінди, то вже було по секції Пошматований труп лежав закритий якимсь брудним покривалом.

Лікарі прийшли до того висновку, що справників мусіло бути найменче двох, що петлю закинули з заду, коні налякались, скочили нагально, а його стягнули. Одним словом Шалапінда був повішений.

— Онот сперандум ерат (чого можна було надіятись) докинув прокуратор.

— Так зручно вміє закладати петлю хиба псолап (гицель) каже лікар.

— Або який степовик, що дикі табуни пасе говорив прокуратор.

— Того не зробив ні гицель ні степовик, лише той, хто до того довший час вправлявся.

— Ді Тат вар дер Міге верт (діло достойне праці) каже прокуратор. Війшли якраз жандарми.

— Ну, що, знайшли винуватця? питає прокуратор.

— Так швидко? ми ще ниток не вловили до того клубка.

Аж тут входить Лайка, котра всього слухала

— Які нитки? На що ниток? Мордерца сам в руки лізе. То зробив той шельма Влашинський з своїм шваґром Бистрицьким Фільком. Він йому небіщикови давно відгрожувався, що його справить, є на то свідки, я сама буду присягати... А мій парубок Гриць бачив, як вони оба в суботу над вечером ладили в стодолі шнура мазали його милом, і чув як один говорив до другого: нині або ніколи. Як того буде мало, то я ще таких свідків поставлю, котрі все бачили.

Настала велика констернація розвязка здавалась дуже близькою. Люде стали шептати поміж собою.

А тимчасом Лайка що раз більше пащекувала і лаяла повтаряючи все:

Я ще поставлю таких свідків що все бачили...

—Хиба поклич на свідків свої коні, вони певно все знають, бо при тім були — заговорив хтось з громади.

— Та які там свідки можуть бути з Юдкових коний, як вони ще малолітні. Одному чотири роки, а другому шість.

Ну, тай це юдкові фамілянти і спільники...

Всі стали сміятися не виймаючи поважного слідчого судю. На справу дивились всі зовсім не поважно. Кождий радів в души, що страшного Шалапінди вже нема.

— Спровадьте сюди панове каже слідчий до жандармів підозрілих Влашинського і Бистрицького. Будемо писати протокол...

— На що писати протоколи кричала Лайка — у неї зсунулась з обстриженої голови хустка, вона була люта мов відьма, з рота текла слина, аж гидь було на неї глянути. Вона до судді троха з кулаками не скакала.

— На що псувати папір на протоколи Тих драбуг зараз би повісити, так як вони мого бідного чоловіка обезвічили...

— Лайко! говорив хтось з громади— ану позакидай їм на шию петлю так як Юдці сталося. Справа зачинала виглядати на фарсу. Прокуратор очевидно не був вдоволений, що справників вказали, бо ходив по подвірю поміж людей і задумався.

До його приступив несміло війт.

— Прошу пана, жидівка бреше. Того ні Влашинський ні Бистрицький не зробив.

— Жидівка каже, що вони відгрожувались Щалапінді.

— Та чи то один на його відгрожувався? Ціле село. То така була страшенна морока, що прости Боже гріха, до неба той піде, що того злодюгу так справив.

— А хтож то міг зробити?

— Коби то знатте. Але з нашого села ніхто того не зробив. Колиб його застрілено, то яби не говорив, але то треба бути великим майстром, щоб до такого чуйного злодія підкрастися і закинути йому стричок на шию. Хто у нас таке вміє? То би треба довший час в такому „цвічитися" — а ну— хиба хто таке видів.

— Але як ви війте гадаєте — ви бачу розумний чоловік — хто це міг зробити? Прокураторови війтівська арґументація дуже подобалася.

— Найскорше зробив це котрийсь Шалапіндів спільник, такий сам злодій, а то ще проворнійший...

— Прокуратор пристанув.

— Так ви думаєте, що такі спільники можуть одні на других важити? За що?

— То вже їхнє діло за що. Вони нераз найтяжші вороги між собою... Мають між собою покручені інтереси і один другому заваджає... Чорт їх там знає... То прошу пана прокуратора шкода бідних людий вязнити і воловодити, бо з цього нічого не вийде.

— Мусить так бути. Я не знаю, чи то вони винуваті, але таке право, що як на кого показують, що він винуватець, то треба з ним, перевести слідство і наразі замкнути...

Привели обох підозрілих. Жидівка накинулась на них з таким вереском, так дерлась їм до очий, що жандарм відтрутив її з усьої сили. Заки винуватців привели, то вже суддя списав протокол з жидівкою і наймитом. Обоє потвердили це що зразу казала Лайка.

Оба підозрілі не показували по собі жадного страху ні помішання. Відкрили трупа і показали їм. Жаден не здрігнув, а Влашинський каже:

— Слава Богу, тепер буде селу легче. То за людську кривду така кара божа.

— Жидівка каже, що то ви оба зробили.

(Дальше буде).